

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

Budapest, VI. Váczikörut 23

hova minden küldemény intézendő.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 frt. —
Félévre . . . . . 4 » —
Negyedévre . . . . . 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom: A „haladó” vidék. VI. cikk. Sz. M-től. —
Sabbatai Zevi. — Az orsz. magy. izr. tanító-
egyesület közgyűléséhez. Határozati javaslat.
— Az oroszországi zsidókról. — Iskolai
értesítők. Zs. P-től. — Előfizetési felhívás.
— Heti naptár. — Hazai hírek. — Külföldi
írek. — Nyilvános köszönet. Beküldetett
— Hirdetések.

JELIGÉNK:

Nem e g y atyánk van-e mindnyájunknak,
Nem e g y Isten teremtett-e bennünket,
Miért cselekednék hát hűtlenül a testvér
testvére ellen!

Malachi 2. fejezet 10. vers.

A „haladó” vidék.

IV.

A rabbiszéket elfoglaló fiatal papnak csakugyan nem akadna sürgősebb dolga, mint az, hogy törüljön, tagadjon, kiküszöböljön? Csakugyan nem találna tért a *positív* működésre, úgy, hogy a keblét dagasztó, égretörő tettvágy csakis *negatív* irányban találhat csillapítást? Oly fényesen áll-e többek közt a hittanítás ügye, mi végre is kissé a rabbinak is dolga, hogy a fiatal doktor ur azon mi gyógyítani valót sem talál már? Oly nagy és általános-e a hit, a tóraismerete utáni vágy, hogy az új tisztelendő urnak egyenesen fékezőnek kell beállni, hogy tul ne áradjon a hitközség vallásossága, Izrael törvénye iránti ragaszkodása?

Nem, a világegyetem sem állítja ezt még az az ifjú ember sem, ki, mióta a papi székbe ült, egyebet sem tett, mint «reformált», olyannyira, hogy az utolsó időben, minthogy sorra került már minden, reformálni kezdi — a reformot, — még ez a reformálási mániába esett fiatal rabbi is azt konstatálja községéről, hogy benne kihaló félben a felekezeti öntudat és legmagasabb pontját érte el a zsidó ismeretekben való tudatlanság, a vallás iránt való közönyösség. A hittanítás üres formának akar eleget tenni, és komédiává lett a vallásos szertartás. Felnőtt ifjak

nem ismerik a héber alefbészt, és a hitoktatásnak még kitett diákok latin betűkből tanulják be a haftórát, melyet barmiczvájukkor elreczitálnak. A fiatal rabbi azért csak reformál, nem tesz mást mint reformál; bizonyosan azt hiszi a boldogtalan, hogy azok a hitközségi tagok, kik eddig nem imádkoztak, most már csak azért is fognak imádkozni, hogy kihagyhassák, mit a szeretett rabbi törülni rendelt.

Misem áll tőlünk távolabb, mint az, hogy a maradiságnak és a vallásos vakbuzgóságnak legyünk szószólójává. De ép azért, mert keresztül akarjuk törni a sötétséget, háborút kell üzennünk azoknak, kik ennek megakadályozói. S ezeket valóban nem a koloméai, az ujfehértói, vagy a visói csodarabbik körében találhatjuk, de találjuk első sorban a zsidó vallás ép oly hivatlan, mint vakmerő «reformer»-jeinek soraiban.

A milyen ellentétesnek látszik ez az állításunk, ép oly való és alapos. Mert a vakbuzgó zsidóban valóban nem azt rosszaljuk, hogy vallása legdrágább, sőt életénél is drágább kincs, melyet veszélyeztetni semmi és senki kedvéért nem akar, de igenis elítéljük benne azt — és ezt a nézetet igyekszünk főképen megczáfolni — hogy elhitei magával, miszerint az igazhittőség kizárja a modern műveltséget, a vallásosság össze nem fér a felvilágosodottsággal, a vi-

lági tudományokkal. A zsidóság jobbainak feladata, hogy arra a meggyőződésre juttassák háramaradott, de hitünkhöz lelkök egész erejével ragaszkodó testvéreinket, miszerint Izrael csak úgy maradhat meg évezredes és a világot felölelő szent missziója magasságán, ha magasságán marad a polgárosodottságának, a tudománynak és műveltségnek is. Ez utóbbiaknak a zsidó vallás nemcsak, hogy nem ellentétese, hanem épen ellenkezőleg: hitünk magasztossága csakis ezek megvilágításában jut igazán érvényre. A civilizáció egyenesen koronája a hitnek és valóban a kettő igen jól megfér egymás mellett. De a mi »reformer«-jeink — fájdalom! — a maradiságnak szolgáltatnak igazságot. Azt óhajtottuk volna benők és általuk bizonyíthatni, hogy ime, itt vannak rabbik, miveltek, modern és világi tudományokkal szaturáltak, de azért hü őrei a hitnek, igaz terjesztői a vallásos érzéseknek, a tórah ismeretének, a nemes ősi erényeknek. De óh jaj, hogy ezt nem tehetjük, de igenis rájuk mutathatnak a maradiak: Lassátok, ezek a papok nem úgy képződtek mint a hogyan mi akartuk, és ime, a vallás-

nak megrontói, Isten kertjének feldúlói, pusztítói.

A »reformer« rabbik ilyenképen nem a reformszülik első sorban, de szülik a maradiság terjedését, eresődését, nagyobbodását. Sőt merem állítani, hogy az összes magyarországi csodarabbik annyi kárt a zsidók művelődésében nem tettek, mint az az egynehány valóságos reformkórban szenvedő rabbi, (bizonyítja ezt az a körülmény, hogy községek, hol a chaszidizmust ezelőtt nem ismerték, most chaszid pártok támadnak, s hogy több vidéken mindinkább hódít a kaftan és a straimli és vele az elzárkozodottság és butaság) kik nemcsak arról tettek tanubizonyságot, hogy se szivük, se elméjük a felekezeti lélek megnyilatkozásait soha fel nem fogta, de arról is, hogy saját magukat sem fogták fel, saját maguk sem tudják, hogy mit akarnak, mert hisz saját állásuknak ássák meg a sirját.

A joslás nem kenyerem, de nem is kell, hogy próféta legyen az ember, hogy előre megmondhassa, miszerint, ha a »reformerek« a megkezdett csapáson tovahaladnak, ha a köz-

Sabbatai Zevi.

(Folytatás.)

Az oroszánrész két siverének, Éliásnak és Józsefnek jutott; előbbit a királyok királyává, a másikat Juda királyává nevezte ki. A többi hiveknek kabbalista módon tudtára adta azt is, hogy melyik néhai judai, vagy izraelita király lelke él a testükben, melybe lélekvándorlás útján jutott.

Az ismertebb nevéek voltak iskolatársai, *Silveyra* Izsák és *Jachini* Abrahám Konstantinápolyban, a kiktől a misztifikálás mesterségét tanulta, *Galante* Mózes és *Pinto* Dávid, kik Alepoból érkeztek Szmyrnába az ő üdvözlétére; *Carmona* Salamon, a ki azt beszélte, hogy látta Éliás prófétát. *Chelebi* Rafael Józsefet Kairóban legkevésbé mellőzhette, mert egyike volt a messiás leg-hatalmasabb támogatóinak. Joas királynak tekintették. Egy Portugálból menekült marran orvos Portugália koronáját nyerte el. Még egykori ellenfele, *Pena* Chajim is kapott királyságot. *Rubió* Abrahám koldus is nyert koronát, és annyira meg volt győződvo uralmának közelségéről, hogy visszautosított tetemes összegeket, mikkel királyságáért megkínálták.

Sabbatai Zevi bizonyos czélzattal épen a misztikusnak tartott 1666. évben indult Konstantinápolyba: néhány hive, köztük Primo Sámuel kíséretében.

Előre jelezte megérkezésének napját, de az

események meghazudtolták. Vihar érte hajóját, mely e miatt több heti késedelmet szenvedett.

Minthogy azonban el nem nyelte a tenger, a sabbatiánusok kedvük szerint regélhettek, hogy mint parancsolgatott a messiás a hullámoknak.

A Dardanellák partján léptek a száraz földre a megrongált hajó utasai, kiket a kiküldött török katonák azonnal elfogtak.

Köprili Achmed nagyvezér értesült a szmyrnai zsidók üzelmeikről és az egész török birodalomban uralkodó forrongásnak egy csapásra akarta végét vetni.

Talán a jőzanabb zsidók Konstantinápolyban jelentést tettek a hatóságnál Sabbatai ellen, hogy végét vessék a tébolynak, elég, hogy a katonáknak meg volt hagyva, hogy az állítólagos megváltót bilincsekbe verve hozzák a fővárosba. A katonák elébe siettek a hajónak; csakugyan meglánczolták Sabbatait, és mint-hogy péntek este volt, elébb egy Konstantinápoly közelébe levő faluba szállították.

A mint hivei értesültek, hogy Cheknese Kucsukban van, odasiettek, és ott találták szegényes ruhákban, bilincsekbe verve. Pénzzel segítettek sorsán. Vasárnap (1666. febr.) hajon elvitték Konstantinápolyba, de egészen máskép, mint a hogy hivei álmodták.

Mind a mellett megérkezte nagy feltűnést keltett Rengeteg sok zsidó és török akarta látni az ál-

ségek fagyasztó közönyükből erélyes cselekvésre fel nem ébrednek, egyenesen katasztrófának megyen elibe az illető hitköszégek zsidósága. Mert mi tartsa meg a jövő generációt a zsidóságnak, melyet absolute nem ismernek, s a melyért ennél fogva lelkesedni hogy tudjanak? Az apákat még az ő apáiknál látottak és tapasztaltak emléke tartja meg a felekezetnek, a gyermekek már mitsen tudnak a zsidóságból, hacsak azt nem, hogy utjukat állja, hogy elég kellemetlenségnek vannak kitéve miatta. Mi ellensúlyozza majd ezt? A rabbi »reformálása« tán? —

Önök, tisztelt »reformer« urak, még nagyon fiatal emberek; vigyázzanak, hogy még az önök napjaiban ne történjék még a Börne által említett »Generalschmad«; vigyázzanak, hogy saját szemeikkel ne lássák a tömeges áttéréseket: mulasztásaik és »reformer« műveik e szerencsétlen gyümölcsét!

(Egy ötödik cikk következik.)

Sz. M.

Az orsz. magy. izr. tanító-egyesület közgyűléséhez.

A f. hó 20-án Budapesten tartandó rk. közgyűlés alkalmából, alulírott saját és számos kartársa nevében alább következő »**Határozati javaslat**«-ot bátorkodik a rk. közgyűlésnek elfogadás végett ajánlani.

Határozati javaslat.

1. Tekintettel azon körülményre, hogy az alapszabály revíziójának ügye még annyira sincsen előkészítve, hogy a közp. választmány a foganatosítandó módzatokra nézve véleményét nyilváníthatná; tekintettel arra, hogy az e célból kiküldött bizottság javaslatát a közp. választmányok még be sem terjesztette, és így az egyesület igazgatósága nincsen abban a helyzetben, hogy az eszközendő módosításokért a felelősséget magára vállalná különösen ma, midőn az elnöki teendők ideiglenes kezekre vannak bízva: mindezeknél fogva a rk. közgyűlés határozatilag kimondja:

a) hogy az ezen idő szerint érvényes alapszabályok egyelőre hatályban maradnak,

b) a közp. választmány utasíttatik, hogy az alapszabály revíziójára kidüldött bizottság, Szép Lipót urnak, mint indítványozónak, bevonása mellett, a jelen közgyűlés belátása szerint kiegészítetik, az ily módon kiegészített bizottság 3 hónap záros határidő alatt az általa kidolgozandó javaslatot benyújtja a

litológos messiást, úgy, hogy a rendőrségnek kellett közbelépni, hogy a kiszállás megtörténhessék.

Egy alsóbbrendű tisztviselő, kit azért küldtek ki, hogy átvegye a foglyot, az isten-embert hatalmas arczulesapással fogadta. Sabbatai erre állítólag odatartotta másik orcáját is. Minthogy nem adhatta a diadalmos messiást, legalább a szenvedőt akarta méltósággal játszani.

A vezért helyettesítő *Mustafa* kaimákám elé vittek, és ott gyalázatosan gyáván viselte magát. Mikor azt kérdezték tőle, hogy mi a szándéka, és miért igazolja annyira a zsidókat, állítólag azt felelte, hogy csupán zsidó *chacham*, ki azért jött Jeruzsalembe, hogy alamizsnát gyűjtsön; nem tehet róla, hogy a zsidók annyira ragaszkodnak hozzá.

Mustafa a fizetésektelen zsidó adósok börtönébe záratta.

Ez a bánásmód nem hogy kiábrándította volna a konstantinápolyi híveket, még megerősítette őket rögeszméjükben. Néhány napig elzárkoztak házaikban, mert az utcai suhancok utánuk kiáltottak, hogy «jön-e, jön-e?» (gheldimi, gheldimi.) De csakhamar újból kezdtek, hogy ő az igazi messiás; szenvedései csak előkészítik a megdicsőülésre. A proféták továbbra is hirdették az ő és Izrael megváltását.

Konstantinápolyban két új proféta, *Swiel* Mózes és a német agg *Mardochai* szitották a rajongást.

Egy török dervis is hirdette Konstantinápolyban a messiás dicsőségét; Sabbatai ellenségei azt állították róla, hogy a «hivők» megvásárolták.

Naponta ezren tódultak a börtönbe Sabbataihoz, hogy ellessék egy pillantását. Angol kereskedők, kik nem tudták behajtani követeléseiket a zsidó adósoktól, a messiáshoz fordultak, mert intőleveleinek kitűnő hatásuk volt.

Primo Samuel gondoskodott róla, hogy a szmyrnai és egyáltalán a távol lakó zsidók a legmessze-
rőbb értesüléseket kapják arról a tiszteletről, melyben a török nagyok részesítik a messiást. Állítólag bensejükben egészen meg voltak győződve méltóságáról.

A zsidók várakozásait ez még növelte, és a legvérmesebb reményeket táplálták. Már azt is nyilvánvaló csodának tekintették, hogy a gyors török igazgatószolgálat életben hagyta a lázongó zsidót. Ez a kimélet szerintük azt bizonyította, hogy félnek tőle.

És tényleg úgy látszik, hogy a török kormány bizonyos babonás félelemmel viseltetett a zsidó messiás iránt. Az ország háború küszöbén állott; szükség volt a félig kimerült birodalom összes erejére. Az eszes Köprili Achmed nagyvezir nem akarta megölni, hogy a zsidók valahogyan haláltól sem rettegő lázongásra ne keljenek.

(Folytatása következik.)

közp. választmányának, mely utóbbi a bizottsági javaslatot véleményezésével együtt a vidéki körök, valamint a teljes választmány elé terjeszti, mindezen véleményezések az egyesület közlönyében közzéteendők és csakis az ily alapon előkészített javaslat kerüljön végérvényes elfogadás végett a közgyűlés elé.

c) Szép urnak a közgyűlés jegyzőkönyvileg köszönetet szavaz, javaslatát a bizottsághoz, tanulmányozás és lehető tekintetbe vétele mellett utasítja.

2. Tekintettel egyrészt azon körülményre, hogy a legközelebbi rendes közgyűlésig eső két évi időszakban az egyesület legfontosabb erkölcsi és anyagi érdekei kerülnek tárgyalás alá, ilyenek:

a) az alapszabály módosítása;

b) a kiadóval kötött szerződés lejáratából folyó teendők;

c) a körök szaporítása;

d) az egyesületi vagyon forrásainak szaporítása;

e) segélyügy rendezése;

f) árva-alap teremtése stb., mindezeknél fogva: a megrendült közbizalom helyreállítását célzó eszközökül javaslatba hozzuk:

1. hogy főt. dr. Kohn Sámuel rabbi ur, mint az egyesület tiszteletbeli elnöke újra felkéretik, hogy az egyesület legfelsőbb képviseltetését továbbra is viselni kegyeskedjék, az egyesület irányában a multban tanúsított nagyrabecsült buzgalmaért és támogatásáért jegyzőkönyvileg hálás köszönetet mondunk, szíves közreműködését jövőre nézve is tiszteletteljesen kérjük.

3. A megüresedett elnöki állásra: köztisztelőben álló *Ózer Zsigmond urat*, ki évek hosszú során át egyesületünk pénztárát hűségesen és önzetlenül kezelte, és az egyesület felvirágoztatása körül kiváló érdemeket szerzett, egyhangulag kandidáljuk.

4. Az üresedésben levő alelnöki állásra, az egyesület elnöki teendőit ideiglenesen végzett közbizalmunkat minden irányban kiérdemelt Csajági Béla alelnök ur mellé oly egyént jelölünk, kinek munka-ereje és munka-kedve, szeplőtlen jelleme és erélye elég garanciát nyújt arra, hogy a legközelebb foganatosítandó egyesületi munkálatoknál az egyesület érdekeit szolgálni tudja és akarja.

5. Az ily elvek alapján megújított elnökség részére a közp. választmány ügyrendet készít. Az ügyrend vezérelvére nézve a közgyűlés utasításképen kimondja, hogy az elnökség az ügykezelésért és a hozott határozatok végrehajtásáért egyetemlegesen felelős, hogy bármely javaslat, csak úgy kerülhet a választmány elé, ha azt az elnökség értekezletén előlegesen tárgyalták, az ellenőrök, pénztáros és titkárral egyetemben előkészítették.

6. Javaslatba hozzuk a rk. közgyűlésnek, hogy az állás fontosságához képest, mely a titkár munkakörét képezi, ez ne az elnökség, vagy a közp. választmány, hanem a közgyűlés által választassék. Az ily alapon megválasztott titkár az elnökséggel egyetemben az egyesület összes

szellemi és anyagi ügyeit vezeli, a »Tanügyi Értesítő« szerkeszti és azért nemcsak a hatóságoknak, hanem a közp. választmányának is felelős. A titkár mellett egy jegyző működik, kit az elnökség javaslata folytán, a közp. választmány választ meg, fizetését és hatáskörét is ez szabja meg.

De minthogy a jelenleg érvényben levő alapszabály úgy intézkedik, hogy a titkárt a központi választmány választja, a rk. közgyűlés ez alkalommal még nem érvényesíti a titkár választásra vonatkozó jogát, hanem utasítja a központi választmányt, hogy a jelen rk. közgyűlés után tartandó legelső közp. választmányi ülésében a titkárság szervezésére vonatkozó javaslatainkat magára nézve kötelezőnek ismerje, a titkári állást javaslatunkban említett alapon haladéktalanul foganatosítsa.

Megjegyzendő, hogy a kezelési költség és az egyesület közlönyére szentelt kiadás az utolsó időben ezen cím alatt költött összeget lehetőleg túl ne haladja.

7. Az egyesület folyóirata megjelenéséről maga a közgyűlés intézkedik, a szerkesztő megválasztását a közgyűlés magának fentartja és ebbeli jogát már a jelen rk. közgyűlés is gyakorolja.

A szerkesztői teendők ideiglenes végzése ügyében szükség esetén, a közgyűlés megtartásáig, a közp. választmány intézkedik.

Titkárság és szerkesztőség egy és ugyanazon tanfőúrra bízandó.

8. A közp. választmány utasítatik: a könyvkiadás módozatainak tárgyalását, végérvényes határozat hozatala végett a legközelebbi peszachi félünnepkor tartandó teljes választmányi ülés elé terjeszteni.

9. A közp. választmány utasítatik — mennyire a körülmények engedik — évről évre előre megállapított költségvetésről gondoskodni, nevezetesen a kezelési költségeket, a közlönyre szánt kiadásokat költségvetés alakjában megállapítani. A költségvetés a teljes választmány elé terjesztendő.

10. A közp. választmány utasítatik, hogy az új kiadás alá kerülő könyvek kinyomatásánál a legszigorúbb ellenőrzést gyakorolja és iparkodjék könyveink elterjedését hiven kimutató részletes statisztikai adatok birtokába jutni.

Tekintettel, hogy az egyesület létérdeke a könyvkiadási vállalaton fordul meg, a mennyiben a tagjaival szemben vállalt alapszabályszerű kötelezettségeinek állandóan csak úgy felelhet meg:

a) ha jövedelmei fokozhatók lesznek;

b) ha az egyesület vezetésére, körültekintő, minden tekintetben megbízható, önnálló koncepcióval bíró erőket nyerhetünk meg;

c) ha az egyesület közlönyét oly nivóra emeljük mely országos testületünk dekorumának megfelel;

d) ha egyesületünk szellemi vezetését nem hivatalnokra, hanem ügyes, erélyes ambiciózus országos nevű tanfőúri kezében központosítjuk;

e) ha az alapszabály módosításának ügyét el nem hamarkodjuk, hanem az eszközrendő módosításokat éretten megfontolt elvekre, matematikai alapra fektetjük, mindezeknél fogva, fentebbi tiz pontban részletesen indokolt javaslatunkat a tek. rk. közgyűlésnek határozattá való emelés czéljából legmelegebben ajánljuk.

Budapest, 1890. augusztus 14-én.

Csukási Fülöp.

Az oroszországi Zsidókról.

Németország egyik legolvasottabb és legtekintélyesebb lapja, a »Berliner Börsen Courier« felette érdekes vezércikkben foglalkozik az oroszországi zsidó üldöztetése ügyével. Valóban jól esik olvasnunk a szabadelvű szerkesztő szavait, melyek mindenkor fején találják a szeget.

Arra a vádra felel a cikk, hogy a nihilisták közt aránytalanul — sok a zsidó. Mindenekelőtt kimutatja, hogy az aránytalan szó is mily rosszul van választva, mert nem lehet a zsidóságot az egész orosz birodalom lakosságához arányosítani, hanem legfeljebb csak ama részek lakosainak számához, hol egyáltalán mutatkozik nihilizmus. Dehát megengedve, hogy még így is nagyobb százalék jut a zsidókra, főkérdés marad az, hogy mi által keletkezik a nihilizmus, mik a feltételei?

A zsidóság ellenségei Oroszországban, kik különben mintái voltak külföldi elvtársaiknak és maguk részéről meg az Oroszországon kívüli elvtársaktól is tanultak, azt állítják, hogy a szigorúhitű orthodox zsidó ki sem vágyodik abból a szűk, korlátolt körből, melybe középkori, szégyenletes törvények szorították; az orthodox zsidó nem is akar érintkezni a nem zsidó világgal, nem akar vele enni, inni, és nem akar vele mulatni; saját módja szerint imádja istenét, és teljesen meg van elégedve, ha meg nem zavarják.

Az emancipáció tehát nincs is inyére, nem kell reá erőszakolni az emancipáció jótéteményeit, mert nem is tekinti jótéteményeknek; nem kell félni tőle, hogy forradalmár törekvései vannak, mert ragaszkodik a talmudhoz, mely azt mondja, hogy az ország törvénye törvény.

A liberális zsidó azonban, azaz a vallásilag liberális, ki nem maradt az orthodoxia álláspontján, bizonyára követeli az emancipációt, de egyttal meg van benne a hajlam, hogy az extrém pártokhoz csatlakozzék, hiva a nihilizmusnak, és e veszélyes hajlam miatt kell tőle megtagadni az emancipációt.

Ez a dialektika nem valami éleselméjű, dehát van elég ostoba ember, kiket kielégít különösen azért, mert ostobaságuk kíséretében jár a zsidók iránti — ha nem is bevallott — ellenszenvük. Ezek olyan embe-

rek, kik a Lessing patriarchájának álláspontján állnak: a zsidó minden körülmények közt eléendő. Ha orthodox, nem akar emancipációt, és nem is kap, ha nem orthodox, akkor veszedelmes, és még úgy sem emancipálják.

Évtizedeken át fáradt azon az orosz kormány, hogy a zsidókat arra bírja, küldenék gyermekeiket nyilvános iskolákba. A fáradozás sikeres volt. Kilátásba helyezték az orosz iskolák zsidó növendékeinek, hogy a mennyiben elsajátítják a szükséges műveltséget, bizonyos jogokra és állásokra is számíthatnak. Részesítették is e jogokban és állásokban, *de aztán egyszerre minden másképp lett.*

Stöcker mintájára jártak el, a ki annak idején oly vakmerően ajánlotta a porosz kormánynak az adminisztratív parasztfogas rendszerét, azt ugyanis, hogy a bizonyos fokú műveltség csak lehetőségét, de nem jogát adja meg az állás elnyerésének.

De nem, ily galádok mégsem votak; kijelentették, hogy zsidó növendékek — legalább a jövőben — bizonyos százalékon túl egyáltalán nem is vétetnek fel az iskolákba. Ez a Stöcker-tanhoz képest nagyon becsületese eljárás.

Dehát mi legyen azokból az emberekből, kik az állam ígéreteire támaszkodva, egész életüket a műveltség megszerzésére alapították. Ismereteiknél fogva évek óta nem fordultak más pályára, igényeik növekedtek, a csalódott remények kétségbeesést keltettek, és e zsidók fogékonyabbakká lettek ama tanok iránt, melyek a kétségbeesett tetteket hirdetik. *Nem az csodálandó, hogy »aránylag« sok zsidó vett részt a nihilizmus üzemében, hanem az, hogy olyannyian távolmaradnak, a mi bannulatos erkölcsi erő jele.*

Természetes, hogy a nagy orosz birodalomban vannak felvilágosodott emberek is, kik őszinte fájdalommal látják, hogy nehéz a meggyökeresedett előítéletek ellen küzdeni; és ez előítéletek hívei ajánlották a czárnak, hogy szigorítsa a zsidókra vonatkozó törvényeket azokban a tartományokban, hol a zsidók aránylag emberségesen élhetnek. De a lelkiismeretlen spekulánsok kísérlete megbiusult. III. Sándor czár jobb tanácsokra hallgatva, visszautasította az indítványokat. Véletlen, vagy az a szándék, hogy ártsanak az orosz hitelnek, okozta azt a hirt, mintha a czár pártolná; a »Times« tehát tévedésben volt. Most már csak az kívánatos, hogy a czár ellentétes irányban haladjon, és a zsidókérdést illetőleg Oroszországot a többi Europa nivójára emelje.

Iskolai értesítők.

(Folytatás.)

XIV. Orosháza értesítőjét Szilágyi Mór igazgatótanító teszi közzé. Bérczi Fülöp egy tanító naplójából egy kis rajzot közöl »Melyikünk szerette jobban Ti-

vadart» czimmel Az iskolába összesen 182 tanuló járt, akik közt 32 keresztény volt

XV. **Nyitra** értesítőjét *Schwarz* Ignác igazgató-tanító közli. 530 gyermek járt tavaly, idén csak 503. 471 osztályozott tanuló között csak 31 kitünő és 60 jeles volt, másodrendű volt 117. A bibliát magyarra fordítják Nyitrán és a tanítás »minden tekintetben bevált.« A népkönyha 4841 ebédet osztott ki szegény tanulóknak között. A jelentés közli a tanítói- és ifjusági könyvtárak jegyzékét: Amabban van 50, emebben 295 mű. A szegény gyermekek ruházására külön ruházási egyesület áll fönn négy év óta, melyet a hitközségi tagoknak jótékonyága előszeretettel karol föl. Az iskolánál hét tanító és két tanítónő működött.

XVI. **Pécs** értesítője ugy a népiskoláról, mint a hitoktatásról szól. A népiskolát az idén 366 tanuló látogatta, tavaly csak 349, úgy hogy a tanulók létszáma folyamatos emelkedést mutat. Az órarend a III-ik és IV-ik fiú osztályban az imafordítás mellett külön héber olvasási órát nem mutat ki. Azt hisszük, a pécsiek is meg fognak győződni arról, hogy a külön héber olvasási gyakorlatokat ezen osztályokban sem lehet nélkülözni. Az értesítő rokonszenves sorokkal üdvözli dr. *Perls* Ármin főrabbit, ki a tanév folyama alatt foglalta el hivatalát és kegyelettel emlékezik meg az iskolaszék elhunyt alelnökéről, dr. Schulhof Adolfról, és az iskolaszék egy elhunyt tagjáról, Spitzer Sándorról.

Az iskolának tantervéből csak azt emeljük ki, hogy a II-ik osztályban a tórah első könyvéből 6 fejezetet, a III-ik osztályban a II-ik könyvből 15 fejezetet, a IV-ik osztályban a IV-ik és V-ik könyvből 13 fejezetet fordítanak. A bibliai történetet a népiskolában csak Salamon haláláig tanítják, úgy hogy az iskolázást nem folytató gyermek Jézusajás, Jeremiás stb. prófétákról, az ország pusztulásáról s a babylomi fogságról semmit se tanul. Az iskola fentartása a hitoktatással együtt kerek számban 10400 fruba került, a miből a hitközség pénztára 5600 frtot fődözött. A hittani intézmények részletes tananyagát közli az értesítő. E tananyag tanulmányozását *melegen ajánljuk a hitoktatók figyelmébe.* Hitoktatásban összesen 306 tanuló részesült, a kik közül tóreálba járt 144, főgymnásiumba 18, polgári leányiskolába 50 tanuló. Községi népiskolába járt 35 fiú, 11 leány, apácza iskolába 44 leány, magán intézetbe 3 leány. Csak két tétel van ezek közt, melyeknek apadását óhajtjuk is, reméljük is: a közös népiskolába járó fiúk és az apácza iskolába járó leányoknak még mindig nagy tétele. A pécsi zsidó népiskola oly színvonalon áll, hogy a szülők föltétlen bizalmát megérdemli; nincs tehát ok, hogy gyermekeket más intézetbe adják.

XVII. **Pozsony** primár főiskolájának pietásból föntartott ezen czimét az idej értesítő oda magyarázza, hogy az »izraelita népiskolát« jelent. Ugy hisszük, hogy az intézet tanrendszerünkben nem gyökerező

régi nevét nyugodtan átváltoztathatná egyszerűen *népiskolára.* Az értesítőben Adler Jakab értekezik a gyermekek tartásáról, a midőn otthon iskolai feladványait csinálják és a szülőknek erre nézve helyes utasításokat ad. Az évi jelentés legérdekesebb adta, hogy az intézet tantestületének külön nyugdíj alapja van, mely a lefolyt évben 10,827 frtra szaporodott.

A bibliai történetet csak a templom fölépítéséig tanítják, a mire ugyanazon észrevételünk volna, mint a pécsi tananyagra. A tankönyvekre vonatkozólag sajnálattal látjuk, hogy már az *első* osztályban használnak számtani tankönyvet, s már a másodikban német nyelvtani könyvet. Az iskola összes kiadása 3005 frt, bevétele 1900 frt, a községi hozzájárulás 1600 frt. A tanulók érdemsorozatát a kitünők, jelesek stb. csoportosítása szerint közli az értesítő. Összesen 76 tanuló volt, tavaly csak 75. Miután ezen iskola csak fiúkat tanít s ezek is csak kis részét képezik a pozsonyi tanköteles fiúknak, szívesen vennők, ha pozsonyi barátaink egyike közölné velünk, milyen uton módon nyernek elemi oktatást pozsonyi hitfeleinknek többi gyermekei.

XVIII. **Székes-Fehérvár** nem közöl egyebet, mint a tanulók érdemsorozatát, melyből kitünik, hogy négy tanító négy vegyes osztályban összesen 177 tanuló tanított, míg a közös népiskolákba 104 zsidó tanuló járt. Nem tudjuk, ki a hibás, de miután valószínűleg nem az iskolában, hanem a szülőknek a tandíjtól való *fájdásában* rejlik a hiba, felhívjuk a szülőket, hogy gyermekeikért a tandíj csekély áldozatát meghozni ne sajnálják. (Az iskolát a derék előjáróság a jeles rabbi buzdítására csak a múlt évben nyitotta meg. — Á szerk.)

XIX. **Topolya** értesítőjét Lévai Izor, a tavalyi értesítőjében még Lévai Izrael, teszi közzé. Izor analogiája szerint Ezriel lesz Ezer, Semarja lesz Simor, Sneierl lesz Sinor, Aberl lesz Ápor, Meinsterl lesz Monor, Libermann pedig Lapor. Az iskolát az idén 132 tanuló látogatta, tavaly csak 115. Megrovandó, hogy már a II-ik osztályban használnak német és magyar nyelvtani tankönyvet, a IV-ik osztályban pedig már 12, az V-ikben már **13 tankönyv** van!

XX. **Trencsén** iskolájáról az idén először kapunk értesítőt. 288 tanuló látogatta ezt az iskolát, a kiknek pusztá névsorát közli az értesítő, minden érdemsorozat nélkül; úgy látszik, itt is félnek a szülők haragjától. Az iskolánál hat tanító és egy énekmester működik. A tananyag nincs közölve, de a héber tananyag irásosan van mellékelve. Kiemeljük belőle, hogy az iskolában mely hat osztályból áll, a tóráht egészen elvégzik a szokásos kihagyásokkal.

XXI. **Ujvidék.** Ujvidéken *aismét lezajlott egy tanév, rövid tíz hónapja az emberi életnek.* Legnevezetesebb, hogy dr. Kohn Károly iskolaszéki elnök úr a tanítók javát előmozdítja, és hogy Freistadtel Ernő szavai

szerint: « erélyes és szigorúan tárgyilagos eljárásának köszön-
beljük azt is, hogy azoknak száma, kik a tanító rongyosnak
tekintve mosdatlan kezüket beletörülni vélték mindinkább fogy!»!
A tanítótétel három tanító és egy tanítónőből áll.
Tanuló volt 167, tavaly 176.

XXII. Zombor iskolájában két tanító és egy
tanítónő működik, kik öt osztályban 80 gyermeket
(tavaly 75) tanítottak. Az összes öt osztályban csak a
tóra első könyvét tanították és a másodikból 14 fejezetet:
kevés is, czélszerűtlenül is van kiválasztva. A jövő
tanévre még egy rendes tanerő fog alkalmaztatni a
mostani kézimunka tanító helyett. Az iskola költség-
vetése 1500 frt, a miből a városi subvenczióból fődöz-
tetik 1000 frt, tandijakból befolyt 520 frt, beiratási
díjakból 65 frt, összesen 1585 frt, úgy, hogy ez az
iskola 85 frt tiszta hasznot hozott az idén és a hitközség
pénztárát nem vette igénybe.

Végül meg kell emlékeznünk a **kis-kőrösi** isko-
láról is, a melyről irásos értesítést kaptunk. 80 tanuló
járt ebbe az iskolába, melynél két tanító és egy tanítónő
volt alkalmazva. Az iskola költsége 1600 frt volt, a mire
befolyt mintegy 600 frt tandij, mintegy 1000 frtot pe-
dig a hitközség pénztára fedezett.

Zs. P.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetésük **Julius**
végén lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztat-
sanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldé-
sében fennakadás ne történjék.

Előfizetési feltételek:

egész évre	8 frt — kr
fél évre	4 frt — »
negyed évre	2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre	7 frt — kr
fél évre	3 frt 50 »
negyed évre	1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Vácikörut 23. sz.

Naptár.

Vasárnap (1890 augusztus 17) 5650 **Ellul** hó (29 na-
pos) 1-je. (**Rós-Chódes** második napja). Hétfő 2-ika. Kedd
3-ika. Szerda 4-ike. Csütörtök 5-ike. Péntek 6-ika. Szombat 7-ike.
Hetiszidra: **Sóftim**.

Hazai hírek.

— **Ő felsége hatvanadik születése napja**
alkalmából (aug. hó 18-án) az összes zsidó templomok-
ban istentiszteleteket fognak tartani. A dohányutezai
templomban d. e. 11 $\frac{1}{2}$ órakor lesz az alkalmi istentiszt-

telet, melyen az ünnepi szónoklatot dr. **Kohn** Samuel
rabbi fogja tartani. Az énekkar ujonnan betanult
zsolnárokat fog előadni.

— **Az «országos magyar izr. tanítóegye-
sület»** augusztus hó 20-án d. e. 9 órakor az izr. hit-
községi fiúiskola nagytermében elnökválasztó 'közgyü-
lést tart. Targysorozat: 1 Elnök, egy alelnök és eset-
leg más elnökségi tag megválasztása. — 2. Netáni
indítványok tárgyalása — Az egyesület augusztus hó
19-én d. u. 5 órakor hivatalos helyiségében VII., Sip-
utca 15. sz. a teljes választmányi ülést tart a
következő tárgysorozattal: 1. Folyó ügyek elintézése.
— 2. Segélyzések. — 3. Netáni indítványok.

— **A nemzetközi orvosi kongressuson,**
mely a napokban ülésezett Berlinben, számos zsidó
honfitársunk vett részt többen közülük érdekes elő-
adásokat is tartottak, vagy figyelmet keltő módon hoz-
zászóltak a szakszerű vitákhoz. Dr. **Ónody** Adolf,
dr. **Róna** Sámuel, dr. **Goldziber** Vilmos, dr. **Lichtenberg**
Kornél, dr. **Lichmann** Mór, dr. **Havas** Adolf egye-
temi magántanárok, továbbá dr. **Berkovics** (Nagyvá-
rad), dr. **Fuchs**, dr. **Neumann**, dr. **Schuschny**, dr. **Szenes**,
dr. **Tauszk** és dr. **Török** gyakorló orvosok tüntek ki ér-
tekezleteik, illetve felszólalásaik által. Dr. **Ónody** Adolfot
a gége és orrbetegségek, dr. **Róna** Sámuel pedig a sy-
phillis és bőrbetegségek osztálya jegyzőjévé válasz-
tották meg. a mi ugyancsak szép kitüntetés ott, hol
ezer meg ezer szakember, köztük európai hírnevű tu-
dósok gyülekeztek egybe a világ minden tájáról.

— **Szeminárista orthodox lakodalmon.**
Ha a Máramaros határan még vad állapotban élő nagyon
orthodox hitsorsosainkról szólana a hír, nem mernők
tan közzétenni, mert tartanánk tőle, hogy tán valamelyik
veszedelmes «neolog» tulzásaival van dolgunk, ki a
szegény «hithű» orthodoxokat a legfeketébb «kindrusz»-
szal szeretné bemázolni; tudósításunk azonban, nagy
megbotránkozásunkra, Budapestről van keltezve, és a
kik a dolgot velünk ismertetik, jelenvolt, szavahibető
emberek. — **Lőv** Náthán, szivarszipka gyáros nagy em-
bere, sőt egyik előjárója a még mindig nagyreményű
pesti orthodox hitközségnek, a mi azonban legkevésbé
sem gátolta abban, hogy, akadván ott jó partira, ne a
paksi status-quo-ante hitközség előjárói közül vá-
lasszon völegényt leányának, daczára annak, hogy egy
elfogadott «pszak-din» szerint »a tatus-quo beliek go-
noszabbabb még a neologoknál is»: de a pesti ortho-
dox hitközség tagjait sem akadályozta ez abban, hogy
a Vesselényi-uteza egyik nyilvános termében tartott
gazdag menyegzői lakomán a legjobb étvágygyal részt
ne vegyenek. Nem is történt volna nagyobb baj, ha a
status-quo völegénynek egy különben igen derék és
nagy tudományu status-quo nagybátyja nem lenne Sá-
torlajauhelyen, ki a lakodalomra szintén eljött, és ha en-
nek eszébe nem jutott volna, hogy magával hozza fiát
is, daczára annak, hogy ez — horribile dictu — a

budapesti rabbi-szeminárium hallgatója, még pedig egyike a legképzettebbeknek és legjobboknak. Vörös posztót láttak a mi orthodoxaink már akkor is, midőn a status-quo nagybátya talpra esett beszédben köszöntette fel az új párt, de ki írja le a zivatart, mely kitört akkor, midőn utána a szemináriumbeli fia-rabbi emelkedett fel, hogy az örömszülőkre mondjon felkészöntőt. »J—wá! a szeminár will du darsenen!« kiáltott fel egy Galicziából ide szakadt hosszú chassid, — »Er zoll nix réden, der pose!« sipongott egy Pozsony vidékéről a fővárosba költözködött Pinchas, míg egy Gömörből bevándorolt búgó orthodox hosszú karjaival hadonázva ordította: »Vósz will er dajdaten af e jidise chaszene!« és támadt olyan pokoli zürzavar, dörömbölés, láрма, zsvaj, mint ha újból rabbiválasztó gyűlésre jöttek volna össze az érdemes pesti orthodoxok. De minthogy a szeminárista csak nem akart elhallgatni, a vendégek felugrottak helyökről, magukkal rántva az ételekkel megrakott asztalt is, és a terem közepéből, hol egy veszettül hadonászó és ordító csoportta összegomolyodtak, a legörültebb káromkodásokkal és szidalmakkal halmozták el a fiatal theologust, a kit azonban mind e szörnyű zaj nem hozott ki sodrából, hanem poharával kezében állva maradt és tovább beszélt, bár beszédéből senki egy szót nem hallhatott. A megbomlott dervisesoport erre egy emberként elkialtotta magát: »Menjünk, ne hallgassuk az istentelen eretneket!« és örültekként kifelé tódultak, alaposan löknéteve így minden menyegzői örömet. Eddig a szögyenletes történet. Mi már most azt kérdezők vagyunk, hogy az illető nagy orthodox urak mi jognál fogva magyarázzák a toleranciát olyképen, hogy azt velük szemben a legnagyobb mérvben kell gyakorolni, nekik azonban mitsem kell tudniok a türelmesség magasztos elvéről? sőt a szent orthodoxismus nevében tultehetik magukat a legprimitívebb tisztességtudásnak és illemnek is, és a hol maguk is csak vendégek, veszett módon zavart, kárt gyalázatot és elkeseredést szülhetnek, kikelve botorul a háziur hozzátartozói, vendégei ellen. Milyen elvadultság, mily hallatlan neveletlenség! Hát hol akart az a fiatal ember beszédet mondani? az orthodox templomban-e, mely a szemináristák elvét tán be nem veszi, és nem profan táncsteremben-e, hol mint a völegény rokona serleggel a kezében néhány szót akart intézni az örömszülőkhez? Vagy tán vallásos kérdést akarnak csinálni már ebből is? Hisz önök, kik ilyenekre képesek, ha — a mitől Isten óvjon — hatalom volna kezükben, rettenetesebben dühöngnének száz inquiziciónál és Torquemada és Arbuez önökhöz képest a türelmesség apostolaiivá lörpülnének.

Szabolcsi.

— **Egyetemes tanitógyűlés.** A negyedik egyetemes tanító gyűlésben, mely legközelebb ül egybe a fővárosban, hitsorsosaink is tevékeny részt fognak venni.

Előadásokat tartanak *Hoffmann* Mór, nagykanizsai tanár *Bányai* Jakab, nagybecskereki és *Schön* József, budapesti tanítók. *Lévay* Izor, topolyai tanítót a gyűlés megbizta azzal, hogy az összes beküldött számoló gépeket demonstrálja.

— **Hatvan évig házasok.** *H.-Mádon* *Sichermann* J. és neje a napokban ünnepelték meg egybekelésüknek hatvanadik évfordulóját, mely alkalommal az agg házaspárt szívélyes óvácziókban részesítették. *Sichermann* a megye egyik legtekintélyesebb polgára és az volt már a szabadságharcot megelőző időkben. *Kótajban*, *Nyiregyháza* mellett, oly remek mintagazdaságot létesített, hogy *Lónyay* Menyhért pénzügyminiszter egykor e szavakkal állt be hozzá: »Tanulni jöttem, kedves *Sichermann* ur!«, és két napon át időzött a birtokon, melynek tulajdonosa készséggel kalauzolta mindenüvé. Veje volt a nemrég elhunyt *Steinfeld* Ignác Debreczenből. Unokái, *Steinfeld* Mihály, tekintélyes fiatal földbirtokos Debreczenben, *Winterbergné* és *Dirsztai* *Fischlné* Budapesten is üdvözölték a jubiláns hitvespárt. — Az öreg *Sichermann* annak idején *Haynau*val is sokat érintkezett. A boldogult *Reiner* Bertalan tárczáiban számos érdekes adatot dolgozott fel, miket *Sichermann*tól tudott meg.

— **Nemeslelkü adakozó.** *Aradról* írják, hogy *hatvani* *Deutsch* Bernát újabb jelét adta annak a példaszerű jótékonságnak, melyet minden alkalommal tanúsít. Háromezer forintot adott át *Bing* Vilmos, hitközségi elnök urnak, abból a célból, hogy a fiárvaház melletti telket meglehessen vásárolni s azon a fiárvaházat kibővíthessék, vagy pedig egy leányvárvaházat emeljenek. A fiárvaházat a nemeslelkü adakozó atyja, a felejlhetetlen, bold. *Deutsch* Ignác alapította. Az aradi zsidóság legnagyobb hálával fogadja *hatvani* *Deutsch* Bernát e legújabb jótéteményét.

— **A rozsnói hitközség** a nemrég pusztított tűzvész folytán elpusztult zsinagóga, iskola és ritualis fürdő, valamint a *Chevre-Kadisa* céljaira gyűjtőiveket bocsátott ki. Mint értesülünk *Andrássy* Manó gróf száz forintot adományozott az elemi csapástól súlyosan sújtott hitközségnek.

— **Hymen.** Dr. *Berényi* Armin, Békés megye tiszteletbeli árvaszéki ülnöke és jövevű fiatal ügyvéd eljegyezte bännéti *Fuchs* Jenny kisasszonyt Kis-Czellen.

— *Benedek* Ignác e hó 17-én délután 5 órakor vezeti oltárhoz *Katz* Julia kisasszonyt, *Katz* Jakab, különösen a zsidó hitközségi élet körül sok érdemet szerzett tekintélyes debreczeni polgárnak leányát. — Ugyancsak Debreczenben tartják esküvőjüket e hó 19-én *Berger* Mór ur és *Boyer* Ilka kisasszony; a menyasszony atyja, *Berger* Henrik egyike a város legtiszteltebb és legbecsültebb személyiségeink. — Szívvel gratulálunk a fiataloknak, kiket az ég áldása kíséren frigyükben.

— **Szemináriumi növendék orth. zsinagógában.** *Galgóc*ról írják nekünk: A galgóczi auth. orth. zsinagógában múlt szombaton, *Rudolfer* Antal a budapesti orsz. rabbiképző intézet növendéke, a hitközség kérésének engedvén s miután ft. *Rosenfeld* József főrabbi ur, elismerést érdemlő módon átengedte neki a szószéket, egy remek hitszónoklatot tartott, melyvel a zsufolásig megtelt nagy templom mindkét nembeli hallgatóságát annyira elragadta es oly nagy hatást keltett, hogy a fiatal szónokot nyomban a szó-

székről lelépése után a rabbi ur, a hitközség üdvözölték. Gratulálak a szónok atyjának, Rudolfer Manó, bornyagykereskedőnek is, ki az itteni hitközségben, a melynek kebelében ez előtt országos hírukké lett pártviszályok dúltak, bokros érdemei v annak a béke helyreállítása körül. — (Fővárosi orthodoxaink közt, mint fentebb olvashatjuk, ettől kissé elütő erkölcsök divatosak. — A szerk.)

— **Iskolai hír.** Aranyossy Miksa V. ker. Nagykorona utca 13. sz. alatti nyilvános polgári és kereskedelmi iskolájában e hó 27-én kezdődnek a beiratások. Az intézetet jó lélekkel ajánlhatjuk a zsidó szülőknek, mert a növendékek vallás-erkölcsei neveltetésére is kiváló súlyt fektetnek. A tándij a négy polgári iskolai osztályban 60-60 frt, a 3 kereskedelmi osztályban 80-80 frt.

— **Rabbibeiktatás.** Említettük már, hogy dr. Klein Jakab, volt kolozsvári főrabbit már beiktatták új, szentesi hivatalába. Tudósításunk kapcsán most arról értesülünk, hogy a *Sima* Ferenc szerkesztésében megjelenő »Szentesi Lap« augusztus 8-iki száma majdnem teljesen ez ünnepélynek van szentelve. A vezérezik is a beiktatásról szól, melynek részleteit hosszú tudósításban ismerteti a nevezett hirlap. Az installációt követett banketten *Sarkadi-Nagy Mihály* polgármester köszöntötte fel az új rabbit. Különösen érdekes *Balogh János* pohárköszöntője, melyben reflektált arra a viszonyra, mely *Szentes* polgársága közt a zsidósággal szemben az emancipáció előtt már fennállt. Szentesen 1848-tól kezdve élvezték a zsidók a polgári egyenjogúságot; mert 1861. és 1865-ben már a *követelésekbe felvették* mindazok, kik adójuk után a cenzust megüdték. *Szentes tehát emancipációndis szempontból jóval megelőzte az országot, s Szentesen mindig béke és egyetértés uralkodott zsidó és keresztény között.* Élteni a szónok a rabbit, *ki, úgy hiszi, hogy a zsidó hitközség kebelében felzavart békét helyre fogja állítani.* Klein Jakab dr. e hó 16-án tartja meg első beszédét.

— **Tanítók értekezlete.** Az orsz. magy. izr. tanítóegyesület alföldi köre) mint a »Tan. Ért.« írja aug. hó 2-án tartotta idei ülését Szolnokon. Az ülésben mintegy 40 vidéki tanító vett részt, kik valamennyien a szolnoki zsidó hitközség vendégei voltak, a mennyiben a *hitközség fedezte az ülésen megjelent tanítók ellátásának összes költségeit.* Ez a vendégszeretet oly módon nyilvánult, hogy teljesen méltó a községhez, mely azt nyújtotta, megtisztelő azokra nézve, kik részesei voltak. A szolnoki zsidó hitközség és iskolaszék fényes jelét adta annak, hogy a tanítót megbecsüli, törekvéseit tőle kitelhetőleg támogatni, működésének sikerét a közjó, az iskolaügy érdekében elősegíteni mindenkor legszentebb kötelességének ismeri. — Említett napon reggel 9 órakor nyílt meg az ülés a hitközség nagy tanácstermében. Az ülésen megjelent a tanítókon kívül: Dr. *Weiner* Sándor iskolaszéki elnök a hitközség és iskolaszék képviselőjében, *Adler* Ignác tiszteletbeli tag, *Bárdosy* Gyula kir. tanfelügyelő, *Friedlber* Ignác szolnoki és dr. *Vajda* Béla abonyi rabbi és a hitközség és a városi (községi) tanítótestület számos tagja stb. *Szontágh* Jenő, a kör megalapítója és elnöke tartalmas elnöki megnyitó beszéde után, melyben a zsidó tanítók

és ezek egyletének feladatát ügyesen csoportosított és szépen alkalmazott héber idézetekkel támogatva, vázolta; dr. *Weiner* Sándor iskolaszéki elnök szokott ekesszólásával intézett üdvözlő beszédet a megjelent tanítókhoz, üdvözölvén őket a hitközség és az iskolaszék nevében és sok sikert kívánva működésüknek. Majd dr. *Zsengeri* Samu üdvözölte a vidéki tanítókat.

— Egyes folyó ügyek elintézése után *Richtmann* Samu v. naményi tanító felolvasta értekezletét. »A játékokról és játékterekről.« Az előadó által beterjesztett határozati javaslatot a tanítókör egész terjedelmében magáévá tette. — *Raab* Dávid, keregyi tanító felolvassa értekezletét »Salamon példabeszédeinek erkölcsi hatásáról« A *buzgó tanulmányra* valló kitünő értekezést nagy tetszéssel fogadták. — Ezután tárgyalás alá vették *Szép* Lipót, veszprémi tanító alapszabálytervezetét, melyet a kör általánoságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadott. Határozatba ment azután, hogy a kör jövő évi ülése a nagy szünidő első hetében Mezőberényben tartassék. Az ülés napirendjére tüzetelt: 1. Az ifjúsági istentiszteletekről éz. értekezés (előadó *Schäffer* Lipót Békésről.) 2. A nyilvános vizsgálatokról értekezik *Gottfried* Izsák B.-Gyuláról. 3. *Haasz* Ármin mezőberényi tanító gyakorlati előadást tart és 4. az egyesületi alapszabályok tervezetének részletes tárgyalása. Ülés után a tanítók mint a szolnoki hitközség vendégei társas ebédre gyülekeztek. Az ebédben a hitközség előkelő tagjai közül is igen számosan vettek részt. Természetes, hogy felköszöntőkben nem volt hiány. A kedélyes lakoma 4 órakor ért véget, a mikor a tanítók a város megtekintésére indultak. Majd testületileg tisztelegtek dr. *Weiner* Sándor iskolaszéki elnöknel, kifejezve köszönetüket a hitközség részéről tapasztalt előzékenységért és vendégszeretetért. — Délután 6 órakor az alföldi kör összes jelenvolt tagjai a kör elnökének vezetése alatt *Adler* Ignác-hoz, az egyesület új tiszteletbeli tagjához mentek, hogy neki a tiszteletbeli tagságról szóló oklevelet ünnepélyesen átnyujtsák.

Külföldi hírek.

— **Hirsch** báró alapítványa ügyét, mint Lembergől írják, ismét nagyban hánytorgatják. A kormány és a báró közt létesült ugyan megegyezés, de egy pontra nézve még nem. Hirsch báró ugyanis nem akarja megadni az osztrák kormánynak azt a jogot, hogy kinevezhessék a kilenzgondnokot. (És ebben Hirsch bárónak valóban igaza is van. Csak a bécsi »Rudolfinun«-ra emlékeztetünk, melyet Pollak Rudolf lovag hitkonunk alapított és a honnan ki vannak zárva ma — a zsidó növendékek.) Ehhez hozzájárul az a körülmény, hogy ujabban *Hormuzek* báró kezdeményezésére mozgalom indult meg az iránt, hogy

az alapítvány egy galicziai és egy bukovinai részre osztassék, s felkérjük majd a kormányt, hogy a gondnokok tevékenységi körét úgy határozza meg, hogy a két koronatarományban egymástól függetlenül működhessenek

— **Zsidó dékán.** A boroszlói egyetem bölcsészeti kara dr. *Rosan* tanárt választotta meg dékáná. Ujab jele ez annak, hogy zsidó tudósok mily tiszteltnek örvendenek a német egyetemeken.

— **Mendelssohn érme.** Az anhalti uralkodó herceg a Mendelssohn emlékszobor leleplezése alkalmából érmekeket készíttetett.

— **Pályadíjnyertes zsidó szemináristák.** A berlini egyetemen legutóbb megtartott alapítási ünnepélyen kihirdették az idei pályázatok eredményét. A bölcsészeti fakultás első díját *Seligkovicz* Benzion nyerte el, ki jaffai (Palesztina) illetőségű, a másodikat a boroszlói *Wreschner* Arthur. Mindketten a berlini rabbiképzőintézet növendékei. *Baum* Frigyes (berlin) munkáját is megdícsérték.

— **La béte humaine.** Ily ezimen közli a pétervári «Novosti» annak a szörnyű kegyetlenségnek részleteit, melyről már tettünk említést. *Bjlostokban* (grodnoi kerület) történt ugyanis, hogy egy 12 éves zsidó fiú elment dr. *Granovsky* gyakorló orvos házához tartozó gyümölcsös kert előtt, és valami csinyt követelt el. Mint a *Novosti* levelezője írja, csak betekintett a kerítés nyílásán. *Granovsky* rajtakapta és bezárta az istállóba s aztán a pinczébe, hol szörnyű 5 órán át kintozta. A fiú anyja megtudta, hogy hol a gyermeke és addig könyörgött, sirt, míg a famozus orvos végre szabadon bocsátotta a foglyot. A szerencsétlen gyermek egész arca lapissal (pokolkő) volt beégetve. A *bjlostoki* Aeskulap rettenetes «boszút» gondolt ki: orosz, német, és héber nyelven — czirill betűkkel — a tolvaj szót égette a fiú arcába; ezenkívül — mint a fényképen látható — az orrát is beégette és bajuszt mázolt ajka felé. — «A *Grashdanin*» — írja a *Novosti* — «teljes joggal dicsekedhetik; a zsidók üldöztetését czélzó bujtogatásait siker koronázza. Meglehet, hogy ez az eredmény túl is haladja a jogász *Metserszky* (*Metsersky* herceg az antiszemita *Grashdanin* szerkesztője) várakozásait. Egy helyütt az államügyészség és nemesség képviselői azt hirdetik, hogy a közerkölcösiség szempontjából a zsidóság legtekintélyesebb tagjait nyilvánosan megkancsukáztatják, más helyütt egy orvos ily bámulatos jelét adja az embertelenségnek. Mi fog következni? Mily örvöngésre és kegyetlenségre vetemedik még az olyan emberállat, mint a *Metserszky*-féle publicista, vagy elvei végrehajtója, a *Granovsky*-féle orvos?» — A brutális orvos áldozata szörnyű kínokat szenved, és tartani kell tőle, hogy a kegyetlenség nyomai nem fognak eltűnni arczáról.

— **Zsidóüldözések.** *Ananjev*, déloroszországi kerületben orosz parasztok iszonytató kegyetlenségeket

követtek el a zsidók ellen. A zavargásokat *Mordarovka* faluban kezdték meg, a honnan aztán elterjedtek az egész kerületben. A zsidókat, kik vagyonukat védelmezni igyekeztek, véresre verték és mindenükből kifosztogatták. Még a «*Novorossisky Telegraf*» nevű odesszai hírlap is, mely pedig az antiszemita közlönye, kijelenti, hogy mégsem turhető, hogy világos nappal ily pusztítások és rablások történehessenek

— **Kitüntetés.** *Glaser* Ede, osztrák utazót, ki *Arabia* ismertetése körül nagy érdemeket szerzett magának, kinevezték a *greifsvaldi* egyetem tiszteletbeli dok.örává. — Ugyanaz a kitüntetés érte *Neubauer* H. oxfordi orientalistát, kit a *heidelbergi* egyetem díszdoktorává nevezett ki.

— **Vallások hivei.** A *Daniel*-féle földrajz tanúsága szerint az egyes vallások következő számu hivekkel dicsekedhetnek: Keresztény van 451 millió; a római egyháznak 227, a görögnek 87, a ev. és anglikán egyháznak 129 millió hive van. A zsidók száma 8 millió, a mohamedánoké 171; »pogány« van 859, ezek közt 138 brahman és 486 buddhista.

— **A zsidóbarát szultán.** A török császár újabb jelét adta a zsidó alattvalók iránti jóakarátának, *Levy* Moise chacham basi nemrég kihallgatáson volt a szultánnál, ki ez alkalommal így nyilatkozott; «Utálok az antiszemita mozgalmakat és meg vagyok róla győződve, hogy nincs bennük semmi üdvös». A »*Turquie*,« mely a török főváros legtekintélyesebb közlönye jót áll a hír valóságáról.

— **Zsidó egyetemi tanár.** *Arons* Leo vegyész, a természet-tudományok tudora, ki több éven át működött *Spanburgban*, kineveztetett a *berlini* egyetem tanárává.

— **Zsidó főkonzul.** *Berlinből* írják, hogy *Rosenberg* Hermann urat kinevezték *Oranje* tartomány német birodalmi főkonzulává.

— **Palesztinából.** *Dünaburgból* írják, hogy *Sachs* S. J. ur, ki a napokban tért vissza a szent földről, sok dicséretet beszél a zsidó koloniákról. A bortermelés szép jövővel kecsegtet, de szegény ember jobban teszi, ha földmiveléssel foglalkozik, minthogy a bortermelés 4-5 éven át alig hozza be a költségeket, az igaz, hogy aztán anuál jövedelmezőbb. — A *Jordán*on tül részén alig van egy-két kolonia, mert a föld még műveletlen és a beduinok is veszélyeztetik a vidéket. A kolonisták elég jól birják magukat, vannak köházaik, iskoláik, templomuk, és rabbi és metsző sem hiányoznak. *Gederab*, *Peszach* *Tickvah* községekre azonban ráférne egy kis segítyezés.

— **Elmaradt meeting.** A *Times*nek az oroszországi zsidó üldöztetésekre vonatkozó hirei folytán *Londonban* meetingre készültek, melyben tiltakozni akartak a tervbe vett újabb elnyomatások ellen. Most azonban *Isaac* lordmayer kijelentette, hogy hivatalosan megezáfoltatván a *Times* hire, a *Mausion-honseba* tervezett gyűlés tárgytalanná vált. A meeting el is

marad, de kérdés, vajjon az üldöztetések is el fognak-e maradni.

— **Bécsből** írják, hogy a legelőkelőbb ipartestületek közös egyetértéssel kijelentették, hogy nem vesznek részt abban az iparos-értekezletben, melyet az antiszemita keresztény-szociális egyesület hívott egybe.

— **Kétezer évvel ezelőtt.** A londoni *The Jewish Quarterly Review* című folyóirat legújabb számában *Sayce* oxfordi tanár érdekes adatokat közöl egyiptomi utjáról. Ismertet néhány régi táblát, melyeket utközben vásárolt. Egyik tábla nyugtatvány, melyet *Simon, Eleázár* fiának titkára állított ki, mert ura nem értett a betűhöz. A nyugta a közönséges idősámítás előtt 141 évvel kelt és azt bizonyítja, hogy akkor egy pogány kormány nem tartotta törvényellenesnek, hogy zsidót bizzon meg a «szent» adók behajtásával. A mai Oroszországnál mennyire előbbre voltak Egyiptomban 2000 évvel ezelőtt!

— **A vatikáni könyvtár és levéltár** igazgatói egy folyóiratot szándékoznak kiadni, melyben ritka és még nyomtatásban meg nem jelent okiratokat fognak közölni. Remélhetőleg a zsidó történelemre vonatkozó, a vatikánban felhalmozott, fontosnál-fontosabb, eddig nem ismert iratokat sem fogják megvonni a nyilvánosság elől.

— **Érdekes leletre** akadtak a párisi nemzeti könyvtárban. Gyönyörű bibliai kodex ez, melyet 1299-ben írtak *Pergignan* egy külvárosában. Pompás rajzok díszítik és ezüst pajzsokkal van ellátva. Sabbathai ben Kalonymosé volt, kinek nemesi czimere is látható a kodexen.

— **Zsidó kézműves iskola.** Krakkóban a napokban tartották meg az első évvizsgát a zsidó kézműves-iskolában, melyet dr. *Rappoport* Arnold orsz. képviselő alapított. Az »Alliance Israelite« is képviselve volt a vizsgán, mely minden várakozáson felül sikerült.

— **Milliomos hagyomány.** Említettük, hogy dr. *Ephraim* Zsigmond Márton berlini volt igen tekintélyes polgár egész vagyonát a berlini zsidó hitközségre hagyta azon föltétellel, hogy ebből jótékony intézetek létesíttessenek, melyekből a keresztény felekezet hívei se legyenek kizárva. Mint most értesülünk, a hitközség már folyamodott a császárhoz az örökség elfogadhatásához szükséges engedély iránt. — *Ephraim* az összes egyesületeknek melyeknek tagja volt, az évi tagsági díj huszonötszörösét hagyományozta.

Nyilvános köszönet.

— Beküldetett. —

Tekintetes szerkesztő ur!

Alulírt hitközség pótolhatlan mulasztást követne el, ha a legnagyobb elismerés hangján meg nem emlékeznék arról, hogy ft. *Ullmann* Frigyes fő-rabbink veje, ft. *Grünbaum* Manasse, mátészalkai fő-rabbi ur apózájánál a múlt héten tett látogatása alkalmával közölgünket egy templomi szónoklattal örven-

deztette meg, mely még sokáig fog emlékezetünkben maradni. A szónoklat magvas eszméi, dús tartalmánál fogva, valamint alaki tökéletessége, zamatos, fenkölt nyelvezete által valóságos mesterműve volt a dialektikának. Ehhez járult még az előadás kitűnő technikája és vervje, mik a hallgatóság figyelmét és feszült érdeklődését mindvégig lekötötték. Fogadja ezért a mély tudományu rabbi ur bensőnk sugalmazta ama legmélyebb köszönetünk hálás kifejezését, melyet a ritka szellemi élvezet megszerzése által teljesen kiérdemelt. Mi benső örömmel fogunk emlékezni ama élvezetes órákra, melyeket körünkben töltött.

Maradtunk stb.

Vác, 1890. aug. 14-én.

A hitközség nevében:

Goldberg Gutmann

hitközségi alelnök.

Pályázat meghosszabbítása.

A szolnoki izr. hitközségnek a rabbi állásra vonatkozó s f. évi augusztus hó 1-én lejárt pályázati hirdetménye f. évi szeptember hó elejéig hosszabbítatik meg.

Szolnokon, 1890. augusztus hó 7-én.

Erdensohn M. A.

izr. hitközségi elnök.

Pályázat ösztöndijakra.

A magyar izr. kézmű- és földmívelési egyesület a budapesti m. kir. állami ipartanoda tanulói részére az 1890-91-ik tanévre adományozandó több rendbeli ösztöndijakra pályázatot hirdet. Pályázhatnak mindazon izr. vallású tanulók, kik a nevezett tanintézetet vagy már eddig is mint rendes tanulók jó eredménnyel látogatták, vagy pedig abba ezentúl szándékoznak belépni, a mennyiben az utóbbi czélból megkivántató elméleti és gyakorlati előképzettséggel bírnak. A születési-iskolai- és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok f. é. szeptember hó 10-ig a magyar izr. kézmű- és földmívelési egyesület titkári hivatalánál (VII. ker., Hollóútcza 4. sz. a.) nyújtandók be.

A magyar izr. kézmű- és földmívelési egyesület

Budapesten:

Kemény Dávid

egyleti titkár.

Pályázat.

A losonci és l-tugári izr. status-quo hitközségben üresedésben levő templomi ének-**karvezetői** állása betöltendő. Évi fizetés 400

frt, fél sechita, mely 250-300 frtot tesz ki és a szokásos mellékjüvedemek. Pályázóktól megkivántatik, hogy jó hanggal, zenei képzettséggel birjanak és sóchet-ubodek és kore legyenek. Ezekről, valamint erkölcsi előélet, kor, családi viszonyok és eddigi működésről szóló bizonyítványok f. hó 20-ig alulirt elnökhez küldendők. Előnyben részesülnek a bassisták és kik mint elismert rabbik által képesített metszők jelenleg is alkalmazásban vannak. — Az utiköltségek csak a megválasztottnak térítetnek meg.

Losonczon, 1890. évi augusztus hó 5-én.

Barta Lajos,
hitk. jegyadó

Sternlicht Vilmos,
hitk. elnök.

Pályázat.

A deési izr. hitközségnél egy tanióti teendővel egybekötött jegyzői állásra, mely f. évi október 1-én betöltendő, pályázat nyittatik.

Az illető pályázótól megkivántatik, hogy a hitközségi jegyzői teendőt értse, zsidóul és magyarul fogalmazni tudjon (a héber irodalom ismerete azonban nem kivántatik) és mint okleveles tanító magyar tannyelvű elemi fiúiskolánk V. és VI-ik osztályában a világi tantárgyakat, különösen a természettudományi, mennyiség- és rajzi szakokban tanítani képeséggel birjon.

A jegyzői és tanítói teendőkért évi 500 frt fizetés és mellékjüvedelem járul.

Polgári- és felsőbb népiskolai tanítók idővel fizetési-javításra és külön jüvedelemre számíthatnak.

Nőtlenek előnyben részesülnek.

Az erkölcsi magaviselet, képesség, eddigi működés és családi viszonyokat igazoló eredeti vagy hiteles másolati bizonyítványokkal felszerelt, sajátkezüleg írt kérvények, f. évi szeptember 1-ig a hitközség előljáróságához küldendők be.

Deésen, 1890. évi aug. 6-án.

Hartmann Ferenc
iskolaszéki elnök.

Ordentlich Adolf
hitközségi elnök.

IFJ. NAGEL OTTO

könyvkereskedése

Budapesten, Muzeum-körut, a nemzeti színház bérházában.

A m. k. vallás és közokt. miniszterium 21452. szám alatt általánosan engedélyezve:

Magyarország története az elemi iskolák ötödik osztálya számára írta Barna J. Hatodik kiadás. Ára . . . . . —.30

Módszere tornatanítás. I. Népiskolai tornagyakorlatok. Írtak Horváth F. és Juhász Gy. Ára . . . . . —.20

Népiskolai földrajz. Írta: Barna J. fővárosi tanító, I. rész a népiskolák IV. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

Népiskolai földrajz. Írta: Barna J. fővárosi tanító, II. rész a népiskolák V. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

Népiskolai földrajz. Írta: Barna J. fővárosi tanító, III. rész a népiskolák VI. osztálya számára. Kemény kötésben ára —.20

A földrajz tanulását e könyvecske a gyermeknek nagyon megkönnyíti, mivel minden fölöslegest mellőzve, rövid velős szavakkal és hiánytalanul a szükséges ismeretet nyújtja.

Magyarország története párhuzamosan alkotmányunk vázlatával és a főbb világesemények függelékével az újabb miniszteri tanterv alapján, írta Barna J. főv. tanító. Ötödik kiadás. Kemény kötésben ára . . . . . —.30

Népiskolai számtan I. rész, a népiskolák II. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K., kemény kötésben ára . . . . . —.15

Népiskolai számtan II. rész, a népiskolák III. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára . . . . . —.20

Népiskolai számtan III. rész, a népiskolák IV. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára . . . . . —.20

Népiskolai számtan IV. rész, a népiskolák V. és VI. osztálya számára, írták Virág (Schön) József és Walter K. fővárosi tanítók, kemény kötésben ára . . . . . —.40

E könyvecske osztályról osztályra vezeti a gyermeket az elemi számtan ismertetésébe a vidéki gyermek látköréből vett gyakorlati példákat alkalmazva, miért is e könyv vidéki iskolában különös helyén van.

Az egyenletek megfejtése népszerű modorban írta Schwarz M. állami tanító, a népiskolák V., VI. osztályai és polgári iskolák számára ára . . . . . —.40

E könyv jüvedelméből az országos tanítók árvaháza javára minden elkelt példány után tíz-tíz krajczár szerző részéről fordítatni fog.

Írályképző. Ipariskolák számára írta Kugler János. Ára füzve 1.50, kötve 1.60.

Német nyelven:

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, I. Theil für die unteren Jahrgänge der Volksschule. Második kiadás. Kemény kötésben ára . . . . . —.30

Leitfaden zum richtigen Denken, Sprechen und Schreiben, írta Flesch M. fővárosi tanító, II. Theil für die oberen Jahrgänge der Volksschule. Kemény kötésben ára . . . . . —.30

Mutatványpéldányok ezen tankönyveknek, bevezetés czéljával kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Minden bárhol kiadott vagy hirdetett könyv nálam és a legelőnyösebb árszámítás mellett kapható. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesíttetnek.

☛ Kimerítő könyvárjegyzékek kívánatra ingyen bérmentve küldetnek. ☛

Aranyossy Miksa tanár

nyilvános

polgári- és kereskedelmi-iskolája,

Budapesten, V., Nagy-korona-utcza 13. sz.

Az intézet áll 4 polgári iskolából és három kereskedelmi osztályból; az utóbbiak megfelelnek a kereskedelmi akadémia osztályainak. Mind a két osztály a nm. vallás és közoktatásügyi miniszter urnak 30784/1890. sz. rendeletével nyilvánossági jogot nyert. Bizonyítványaink tehát államérvényesek. — A jövő iskolaévben megnyílik az iskolai műhely. — Az intézet pensionatussal van összekötve. A beiratások f. hó 27-én kezdődnek. Előjegyezhetni a szünet alatt is. — Részletes programot kívánatra ingyen és bérmentve küld

az igazgatóság.